

جمهوری اسلامی ایران
وزارت راه و شهرسازی

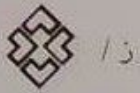
مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی

ضوابط و مقررات شهرسازی و معماری برای افراد دارای معلولیت

ویرایش ۳ - ۱۳۹۹

کمیته بازنگری ضوابط و مقررات شهرسازی و معماری برای افراد دارای معلولیت

شماره نشر: ض - ۸۹۳

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	پیشگفتار.....
۱	الف - مقدمه.....
۲	ب - اهداف پروژه.....
۴	ج - تعاریف.....
۸	د - دلیل انتخاب صندلی چرخدار.....
۱۳	فصل اول: ضوابط شهرسازی برای افراد دارای معلولیت.....
۱۳	۱- ضوابط طراحی و مناسب سازی فضای شهری.....
۱۳	۱-۱- پیاده‌رو.....
۱۳	۱-۱-۱- عرض پیاده‌رو.....
۱۴	۱-۱-۲- کفسازی پیاده‌رو.....
۱۹	۱-۱-۳- شیب پیاده‌رو.....
۱۹	۱-۱-۴- موانع در پیاده‌رو.....
۲۲	۱-۱-۵- حداقل فاصل پیاده‌رو و دیگر مسیرهای عبوری.....
۲۳	۱-۱-۶- رمپ جدول.....
۲۵	۱-۲- اختلاف ارتفاع در فضای شهری.....
۲۵	۱-۲-۱- پله.....
۲۶	۱-۲-۲- سطح شیب‌دار(رمپ).....
۲۶	۱-۳- پل‌های ارتباطی بین پیاده‌رو و سواره‌رو.....
۲۷	۱-۴- محل عبور عابر پیاده در سواره‌رو.....
۲۷	۱-۴-۱- گذرگاه هم سطح / خط‌کشی عابر پیاده.....
۲۸	۱-۴-۲- چراغ راهنمایی.....
۲۸	۱-۴-۳- گذرگاه غیر هم سطح.....
۲۹	۱-۵- توقفگاه خودرو.....
۲۹	۱-۵-۱- پارکینگ حاشیه‌ای.....
۳۰	۱-۵-۲- پارکینگ‌های عمومی.....
۳۲	۱-۶- ایستگاه‌های حمل و نقل عمومی.....
۳۲	۱-۶-۱- اتوبوس.....

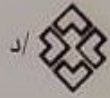
اعضای کمیته تخصصی مقررات، لوایح و سیاستگذاری شورای عالی شهرسازی و معماری ایران

عضو حقیقی کمیته تخصصی مقررات، لوایح و سیاستگذاری	دکتر غلامرضا کاظمیان
عضو حقیقی کمیته تخصصی مقررات، لوایح و سیاستگذاری	مهندس گلاره مهاجر
عضو حقیقی کمیته تخصصی مقررات، لوایح و سیاستگذاری	مهندس شهلا مالک
عضو حقیقی کمیته تخصصی مقررات، لوایح و سیاستگذاری	مهندس امیر مغانلو
نماینده وزارت نیرو	مهندس مهدی منوچهری
نماینده وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح	مهندس میثم نوروزیان
نماینده وزارت کشور	پروین بی‌غم
نماینده دفتر حقوقی وزارت راه و شهرسازی	مجید سراجی کرمانی
دبیر کمیته تخصصی مقررات، لوایح و سیاستگذاری	مهندس مسعود حمزه‌ای

اعضای کمیته تخصصی معماری، طراحی شهری و بافت‌های واجد ارزش شورای عالی شهرداری و معماری ایران

عضو محترم کمیته تخصصی معماری، طراحی شهری و بافت‌های واجد ارزش	مهندس سیدمحمد بهشتی
عضو محترم کمیته تخصصی معماری، طراحی شهری و بافت‌های واجد ارزش	دکتر مهدی حجت
عضو محترم کمیته تخصصی معماری، طراحی شهری و بافت‌های واجد ارزش	دکتر مجید مخدوم
عضو محترم کمیته تخصصی معماری، طراحی شهری و بافت‌های واجد ارزش	دکتر سیدمحسن حبیبی
عضو محترم کمیته تخصصی معماری، طراحی شهری و بافت‌های واجد ارزش	مهندس امیر فرجامی
عضو محترم کمیته تخصصی معماری، طراحی شهری و بافت‌های واجد ارزش	مهندس ایرج کلانتری
عضو محترم کمیته تخصصی معماری، طراحی شهری و بافت‌های واجد ارزش	دکتر زهرا اهری
عضو محترم کمیته تخصصی معماری، طراحی شهری و بافت‌های واجد ارزش	دکتر سیاوش صابری
عضو محترم کمیته تخصصی معماری، طراحی شهری و بافت‌های واجد ارزش	مهندس امیر مغانلو
عضو محترم کمیته تخصصی معماری، طراحی شهری و بافت‌های واجد ارزش	مهندس محسن طوسی
عضو محترم کمیته تخصصی معماری، طراحی شهری و بافت‌های واجد ارزش	مهندس مروارید قاسمی
دبیر محترم کمیته تخصصی معماری، طراحی شهری و بافت‌های واجد ارزش	دکتر علی عمرانی پور

دکتر سید مجید نادری

مهندس شعله نوذری

مهندس امیر نورانی

اداره کل معماری و ساختمان شهرداری تهران

عضو هیئت علمی و رئیس بخش معماری و طراحی محیط مرکز

تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی

کارشناس ارشد معماری و رئیس کمیته بازنگری

اعضای کمیته بازنگري ضوابط و مقررات شهرسازی و معماری

برای افراد دارای معلولیت

رئیس کمیته: مهندس امیر نورانی

مجری پروژه و دبیر کمیته: مهندس شعله نوذری

اعضا: (به ترتیب حروف الفبا)	سمت یا سازمان
مهندس مهدی اسماعیلی	سازمان نظام مهندسی ساختمان
مهندس منصور برجیان	انجمن آفرینش‌های فرهنگی و هنری معلولان ایران
مهندس حیدر بنایی	تشکل‌های غیردولتی امور ایثارگران
مهندس حمیدرضا حاجوی	وزارت کشور
دکتر سیدمحسن حبیبی	عضو هیئت علمی دانشگاه تهران
دکتر محبوبه خلوق	انجمن برنا
دکتر غزال راهب	عضو هیئت علمی و رئیس پژوهشکده معماری و شهرسازی
مهندس ندا رفیع زاده	عضو هیئت علمی مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی
لیلا سنگلجی	بنیاد شهید و امور ایثارگران
دکتر سهیلا صادق زاده	شهرداری تهران
مهندس فرزانه صادق مالواجرد	وزارت راه و شهرسازی
مهندس زینب صادقی	کارشناس ارشد طراحی شهری
مرحوم مهندس مسعود قاسم‌زاده	عضو هیئت علمی مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی
محمود کاری	انجمن ندای معلولین ایران
ابراهیم کاظمی مؤمن سرابی	دبیرخانه ستاد هماهنگی و پیگیری مناسب‌سازی کشور
دکتر محمد کمالی	عضو هیئت علمی دانشگاه توانبخشی و بهزیستی
مهندس مهران ماندگار	شهرداری تهران
دکتر سهیل معینی	شورای هماهنگی تشکل‌های غیردولتی معلولان و انجمن باور

معلول جسمی - حرکتی در سال ۱۳۶۸ و ویرایش دوم آن در سال ۱۳۷۸ به تصویب شورای عالی شهرسازی و معماری رسید.

پیش‌نویس ویرایش سوم «ضوابط و مقررات شهرسازی و معماری برای افراد دارای معلولیت» با همکاری کمیته بازنگری ضوابط و نمایندگان سازمان‌ها و نهادهای ذیربط در مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی تدوین و در کمیته‌های تخصصی شورای عالی شهرسازی و معماری مورد بررسی قرار گرفت. متن نهایی ضوابط در تاریخ ۱۳۹۸/۱۰/۲۰ به تصویب شورای عالی شهرسازی و معماری ایران رسید و از تاریخ فوق مصوبه و پیوست آن جایگزین مصوبه قبلی و رعایت مفاد آن لازم‌الاجرا گردید.

در فصل اول، ضوابط شهرسازی برای افراد دارای معلولیت شامل ضوابط طراحی و مناسب‌سازی فضای شهری ارائه شده است. فصل دوم به ضوابط طراحی معماری برای افراد دارای معلولیت اختصاص یافته است و ضوابط طراحی و مناسب‌سازی ساختمان‌های عمومی و همچنین ضوابط طراحی و مناسب‌سازی ساختمان‌های مسکونی ارائه شده است.

مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی بر خود لازم می‌داند از زحمات تمامی افرادی که در بازنگری و تدوین این ضوابط تلاش ارزنده و مستمری داشته‌اند تقدیر و تشکر نماید. امید است به‌کارگیری این ضوابط در طرح‌های توسعه و عمران شهری و روستایی، و پروژه‌های طراحی معماری و مناسب‌سازی محیط کشور در ارتقای کیفیت زندگی و کاربرد بهینه قابلیت‌ها و منابع موجود اثرگذار باشد. انتظار می‌رود با دریافت نظرات مفید تمامی استفاده‌کنندگان از این ضوابط و مقررات اعم از پژوهشگران، طراحان و مهندسان، بستر لازم برای اصلاحات و بازبینی‌های آتی فراهم شود.

محمد شکرچی زاده

رئیس مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی

زمستان ۱۳۹۸

پیشگفتار

اجرای پژوهش‌های کاربردی و هدفمند، ارائه دستاوردها و نتایج حاصل از آن در قالب ضوابط و مقررات به جامعه علمی، فنی و مهندسی کشور از اصلی‌ترین وظایف مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی است که با هدف تأمین ایمنی و آسایش جامعه و در راستای تحقق رفاه، عدالت اجتماعی، حقوق شهروندی و توسعه پایدار در کشور انجام می‌گردد.

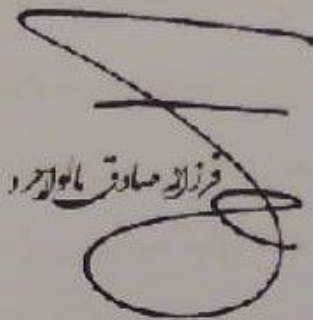
رشد و توسعه هر جامعه متناسب با به‌کارگیری توانایی‌های موجود در آن جامعه است. یکی از راه‌های تحقق این رشد، تأمین بستر کالبدی مناسب برای حضور فعال افراد و فرصت‌های برابر برای اقشار مختلف در دسترسی به ساختمان‌ها و فضاهای عمومی است که گامی مؤثر در دستیابی به جامعه‌ای پایدار است. بخش مهمی از پایداری اجتماعی، تضمین زندگی با کیفیت مناسب و مطلوب، مشارکت و همبستگی اجتماعی برای همه افراد در زمان حال و برای نسل‌های آینده است. دسترسی و استفاده از محیط ضرورتی اساسی در زندگی مدنی است و طراحی باید طیفی گسترده از کاربران را مدنظر قرار دهد.

توانایی انسان در مراحل مختلف زندگی، از کودکی تا سالمندی تغییر می‌کند و محیط مناسب نیز می‌بایست پاسخگوی نیازها و شرایط متفاوت افراد باشد. امکان بهره‌برداری برابر از امکانات زندگی، از حقوق انکارناپذیر تمامی افراد هر جامعه است. مشکلات و کاستی‌های موجود، استفاده بهینه از فضاهای شهری و ساختمان‌های عمومی را برای افراد با محدودیت‌های حرکتی به حداقل رسانده و موجب اختلال در رابطه آن‌ها با محیط می‌گردد.

بر اساس برآورد سازمان ملل متحد، بیش از پانزده درصد جمعیت جهان با گونه‌ای معلولیت مواجه‌اند. بنا به دلایل متفاوتی مانند جنگ، زلزله، تصادف، بیماری و شیوه تحرک غیراصولی، با سیر فزاینده آمار افراد دارای معلولیت در جامعه مواجه هستیم. علاوه بر این، گروه‌های دیگری نظیر سالمندان، کودکان، والدین همراه با کالسکه کودک، بانوان باردار و سایر افرادی که موقتاً دچار محدودیت حرکتی می‌شوند نیز در جامعه زندگی می‌کنند که به دلیل مشکلات و موانع دسترسی، امکان تردد ایمن و حضور مستمر و عادی خود را در محیط شهری از دست می‌دهند.

به دنبال مطالعاتی که در زمینه طراحی فضاهای مناسب و قابل دسترس برای افراد دارای معلولیت در مرکز تحقیقات ساختمان و مسکن انجام گردید، مجموعه ضوابط و مقررات شهرسازی و معماری برای افراد

۵. دبیرخانه شورای عالی با همکاری سازمان بهرینستی اقدامات لازم را به منظور فرهنگ سازی و آگاهی عمومی در زمینه مناسب سازی محیط برای افراد دارای معلولیت و برابری فرصت ها برای حضور آنان در جامعه از طریق برنامه های وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان تبلیغات اسلامی و سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران، گنجانیدن برنامه های درسی مرتبط توسط وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، وزارت آموزش و پرورش و سایر سازمان ها و مؤسساتی که با امر آموزش نیروی انسانی در سطوح مختلف ارتباط دارند انجام دهد.

فرزاد صادق ساواتی

معاون شهرسازی و معماری و
دبیر شورای عالی شهرسازی و معماری ایران

بسمه تعالی

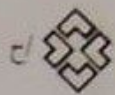
تاریخ: ۱۳۹۸/۱۱/۱۶
شماره: ۱۶۸۹۹۵/۳۰۰
پیوست: دارد

ریاست محترم مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی

با سلام و احترام

شورای عالی شهرسازی و معماری ایران در چارچوب مفاد قانون «حمایت از حقوق افراد دارای معلولیت» مصوب ۹۷/۲/۱۳ مجلس شورای اسلامی و با تأکید بر رعایت مواد ۲، ۳، ۴، ۵ این قانون و همچنین پیرو بند ۶ مصوبه مورخ ۷۸/۹/۲۲ شورای عالی در خصوص ضوابط و مقررات شهرسازی و معماری برای افراد دارای معلولیت، در جلسه مورخ ۹۸/۸/۲۰ خود، پیشنهاد وزارت راه و شهرسازی در ارتباط با بازنگری مصوبه یاد شده و پیوست آن را به شرح زیر و ضوابط ضمیمه تصویب نمود:

۱. رعایت این مصوبه برای کلیه مراجع تهیه، بررسی، تصویب، نظارت، صدور پروانه، اجرا در تمامی طرح‌های توسعه و عمران شهری و روستایی الزامیست.
۲. در اجرای ماده ۴ قانون «تاسیس شورای عالی شهرسازی و معماری» و ماده ۴۲ آیین‌نامه «نحوه بررسی و تصویب طرح‌های توسعه و عمران محلی، ناحیه‌ای، منطقه‌ای و ملی»، اعضای سازمان نظام مهندسی ساختمان موظف به رعایت ضوابط پیوست در تمام زمینه‌های خدمات مهندسی از قبیل طراحی، نظارت، اجرا، بهره‌برداری و نگهداری هستند. مسئولیت نظارت بر اجرای ضوابط پیوست و حسن انجام این مصوبه بر عهده سازمان‌های نظام مهندسی ساختمان است.
۳. دهیاری‌ها، شهرداری‌ها و سازمان مجری ساختمان‌ها و تاسیسات دولتی و عمومی موظف به رعایت ضوابط پیوست در تمام زمینه‌های خدمات مهندسی از قبیل طراحی، نظارت، اجرا، بهره‌برداری و نگهداری هستند. مسئولیت نظارت عالی بر اجرای ضوابط پیوست و حسن انجام این مصوبه بر عهده وزارت راه و شهرسازی است.
۴. مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی مکلف است با همکاری سازمان نظام مهندسی ساختمان و سایر دستگاه‌های مسئول در جهت ترویج ضوابط مجموعه پیوست، ارتقاء دانش حرفه‌ای و کسب مهارت فنی نسبت به ایجاد زمینه لازم برای برگزاری دوره‌های آموزشی تخصصی - حرفه‌ای برای جامعه مهندسی، دست اندرکاران موضوع، مهندسین مشاور، پیمانکاران و... و همچنین آموزش همگانی اقدام نماید.

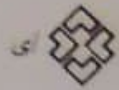

۳۳	۱-۶-۲- بی آر تی
۳۳	۱-۶-۳- مترو
۳۴	۱-۶-۴- تاکسی
۳۵	۱-۷-۷- تجهیزات و مبلمان شهری
۳۵	۱-۷-۱- علائم
۳۷	۱-۷-۲- نورپردازی و روشنایی
۳۷	۱-۷-۳- مبلمان شهری
۴۳	۱-۷-۴- سرویس بهداشتی عمومی

فصل دوم: ضوابط طراحی معماری برای افراد دارای معلولیت

۴۵	۲- ضوابط طراحی و مناسب سازی ساختمان های عمومی
۴۵	۲-۱- عناصر مشترک در تمامی ساختمان های عمومی
۴۵	۲-۱-۱- ورودی ها
۴۷	۲-۱-۲- راه های خروج
۴۸	۲-۱-۳- سرسرا و فضای پذیرش
۴۸	۲-۱-۴- راهرو
۵۰	۲-۱-۵- پله ها
۵۲	۲-۱-۶- سطح شیب دار (ریمپ)
۵۴	۲-۱-۷- آسانسور
۵۸	۲-۱-۸- بالابر
۶۰	۲-۱-۹- پله برقی و پیاده رو متحرک
۶۱	۲-۱-۱۰- بازشوها
۶۴	۲-۱-۱۱- میله های دستگرد
۶۷	۲-۱-۱۲- فضاهای بهداشتی
۷۱	۲-۱-۱۳- اتاق دوستدار مادر و کودک
۷۲	۲-۱-۱۴- تجهیزات و مبلمان
۷۳	۲-۱-۱۵- علائم و مسیریابی
۷۴	۲-۱-۱۶- نورپردازی
۷۴	۲-۱-۱۷- کفسازی
۷۴	۲-۱-۱۸- کنترل های الکتریکی و مکانیکی
۷۵	

۷۵	۱-۱-۱۹- اعلام خطر
۷۶	۲-۲- ضوابط خاص تصرف‌ها
۷۶	۱-۲-۲- استثنائات
۷۶	۲-۲-۲- تصرف‌های تجمعی
۷۹	۳-۲-۲- مراکز بهداشتی، درمانی و آسایشگاهی
۸۱	۴-۲-۲- رستوران و چایخانه
۸۲	۵-۲-۲- هتل‌ها
۸۳	۶-۲-۲- مراکز تجاری
۸۳	۷-۲-۲- کتابخانه
۸۵	۸-۲-۲- اماکن ورزشی
۸۷	۹-۲-۲- مراکز مذهبی و مساجد
۸۷	۱۰-۲-۲- مراکز فرهنگی
۸۸	۱۱-۲-۲- پایانه‌های حمل و نقل
۸۹	۱۲-۲-۲- ساختمان‌های آموزشی
۹۱	۱۳-۲-۲- بوستان‌ها و زمین‌بازی
۹۵	۱۴-۲-۲- ساختمان‌های تاریخی
۹۷	۱۵-۲-۲- پناهگاه و اسکان اضطراری
۹۹	۳- ضوابط طراحی و مناسب‌سازی ساختمان‌های مسکونی
۹۹	۱-۳- هدف
۹۹	۲-۳- شرایط عمومی
۹۹	۳-۳- مسکن قابل دسترس
۹۹	۱-۳-۳- ورودی
۹۹	۲-۳-۳- راهرو
۹۹	۳-۳-۳- راه‌پله
۹۹	۴-۳-۳- سطح شیب‌دار
۹۹	۵-۳-۳- آسانسور
۹۹	۶-۳-۳- بازشوها
۹۹	۷-۳-۳- میله دستگرد
۹۹	۸-۳-۳- فضای بهداشتی
۱۰۰	۹-۳-۳- کنترل‌های الکتریکی و مکانیکی

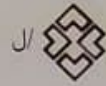
۱۰۰.....	۱۰-۳-۳- پارکینگ.....
۱۰۰.....	۱۱-۳-۳- اتاق‌ها.....
۱۰۲.....	۱۲-۳-۳- آشپزخانه.....
۱۰۴.....	۱۳-۳-۳- انباری.....
۱۰۵.....	منابع و مراجع.....

فهرست اشکال

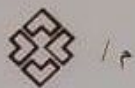
عنوان

صفحه

۸	شکل شماره ۱: ابعاد استاندارد صندلی چرخدار.....	
۸	شکل شماره ۲: اندازه‌ها و دسترسی‌های مرد دارای معلولیت در حرکت به جلو.....	
۹	شکل شماره ۳: اندازه‌ها و دسترسی‌های مرد دارای معلولیت در حرکت به بالا.....	
۹	شکل شماره ۴: اندازه‌ها و دسترسی‌های زن دارای معلولیت در حرکت به جلو.....	
۹	شکل شماره ۵: اندازه‌ها و دسترسی‌های زن دارای معلولیت در حرکت به بالا.....	
۱۰	شکل شماره ۶: سطح موردنیاز برای گردش ۹۰ درجه‌ای صندلی چرخدار.....	
۱۰	شکل شماره ۷: سطح موردنیاز برای گردش ۱۸۰ درجه‌ای صندلی چرخدار.....	
۱۰	شکل شماره ۸: سطح موردنیاز برای گردش ۳۶۰ درجه‌ای صندلی چرخدار.....	
۱۰	شکل شماره ۹: سطح موردنیاز برای چرخش صندلی چرخدار از زاویه ۹۰ درجه.....	
۱۰	شکل شماره ۱۰: فضای موردنیاز برای حرکت مستقیم صندلی چرخدار بدون همراه.....	
۱۰	شکل شماره ۱۱: فضای موردنیاز برای حرکت مستقیم صندلی چرخدار با همراه.....	
۱۱	شکل شماره ۱۲: فضای موردنیاز برای حرکت دو صندلی چرخدار بدون همراه از کنار یکدیگر.....	
۱۱	شکل شماره ۱۳: فضای موردنیاز برای حرکت دو صندلی چرخدار با همراه از کنار یکدیگر.....	
۱۱	شکل شماره ۱۴: فضای موردنیاز برای عبور افراد با سایر وسایل کمک حرکتی.....	
۱۱	شکل شماره ۱۵: محدوده عصا زدن افراد با محدودیت بینایی.....	
۱۳	شکل شماره ۱۶: حداقل عرض مفید پیاده‌رو.....	
۱۴	شکل شماره ۱۷: حداقل عرض مفید پیاده‌رو پرتردد.....	
۱۴	شکل شماره ۱۸: ابعاد فضای گردش در پیاده‌رو با عرض ۹۰ سانتی‌متر.....	
۱۵	شکل شماره ۱۹: شبکه در سطح پیاده‌رو.....	
۱۶	شکل شماره ۲۰: نمونه کفسازی مسیر با نشانگرهای لمسی.....	
۱۷	شکل شماره ۲۱: چیدمان، فواصل و ابعاد کف‌پوش شیاردار منحنی.....	
۱۷	شکل شماره ۲۲: چیدمان، فواصل و ابعاد کف‌پوش شیاردار سر-تخت.....	
۱۸	شکل شماره ۲۳: چیدمان، فواصل و ابعاد کف‌پوش شیاردار سینوسی.....	
۱۸	شکل شماره ۲۴: چیدمان، فواصل و ابعاد کف‌پوش سکه‌ای.....	
۱۹	شکل شماره ۲۵: حداکثر شیب عرضی پیاده‌رو.....	
۲۰	شکل شماره ۲۶: ابعاد و فاصله بین دو میله هدایت‌کننده.....	
۲۰	شکل شماره ۲۷: نحوه استقرار تجهیزات شهری در مسیر پیاده‌رو.....	
۲۱	شکل شماره ۲۸: پیش‌آمدگی اشیای نصب‌شده روی دیوار تا ارتفاع ۷۰ سانتی‌متر.....	

- ۲۱..... ۲۹: پیش آمدگی اشیای نصب شده روی دیوار در ارتفاع ۷۰ تا ۲۱۰ سانتی متر
- ۲۱..... شکل شماره ۲۹: پیش آمدگی اشیای نصب شده روی پایه یا ستون
- ۲۲..... شکل شماره ۳۰: پیش آمدگی اشیای نصب شده روی پایه یا ستون
- ۲۳..... شکل شماره ۳۱: ارتفاع آزاد پایین اشیای آویزان از سقف
- ۲۴..... شکل شماره ۳۲: رمپ جدول
- ۲۴..... شکل شماره ۳۳: رمپ جدول موازی
- ۲۵..... شکل شماره ۳۴: رمپ جدول قطری
- ۲۸..... شکل شماره ۳۵: رمپ جدول در امتداد خط کشی عابر پیاده
- ۳۰..... شکل شماره ۳۶: گذرگاه هم سطح عابر پیاده
- ۳۰..... شکل شماره ۳۷: محل سوار و پیاده کردن مسافر
- ۳۰..... شکل شماره ۳۸: علامت بین المللی پارکینگ مخصوص افراد دارای معلولیت
- ۳۱..... شکل شماره ۳۹: ابعاد فضا و مسیر دسترسی به محل توقف ویژه افراد دارای معلولیت
- ۳۲..... شکل شماره ۴۰: ایستگاه اتوبوس سرپوشیده
- ۳۳..... شکل شماره ۴۱: جزئیات نیمکت در ایستگاه اتوبوس
- ۳۴..... شکل شماره ۴۲: علائم هشدار دهنده لبه سکوی مترو
- ۳۶..... شکل شماره ۴۳: علائم بین المللی دسترس پذیری
- ۳۷..... شکل شماره ۴۴: فاصله بین دو فضای نشستن در یک مسیر پیاده
- ۳۸..... شکل شماره ۴۵: ابعاد فضای استقرار صندلی چرخدار در کنار نیمکت
- ۳۸..... شکل شماره ۴۶: ابعاد نیمکت
- ۳۹..... شکل شماره ۴۷: ابعاد میز
- ۴۰..... شکل شماره ۴۸: تلفن عمومی دسترس پذیر
- ۴۱..... شکل شماره ۴۹: دستگاه خودپرداز دسترس پذیر
- ۴۲..... شکل شماره ۵۰: آبخوری دسترس پذیر در دو ارتفاع
- ۴۳..... شکل شماره ۵۱: ارتفاع شکاف صندوق پست دسترس پذیر
- ۴۴..... شکل شماره ۵۲: نمونه ابعاد سرویس بهداشتی عمومی برای دسترسی صندلی چرخدار
- ۴۴..... شکل شماره ۵۳: ابعاد و دسترسی به ورودی
- ۴۶..... شکل شماره ۵۴: حداقل عرض راهرو
- ۴۹..... شکل شماره ۵۵: تأمین فضا برای امکان چرخش ۹۰ و ۱۸۰ درجه ای
- ۴۹..... شکل شماره ۵۶: کف و ارتفاع پاخور پله ها
- ۵۰..... شکل شماره ۵۷: پاگردها در پله
- ۵۱..... شکل شماره ۵۸: دماغه و پاخور پله ها
- ۵۱.....

- شکل شماره ۵۹: نصب علائم حسی در پاگرد..... ۵۲
- شکل شماره ۶۰: شیب رمپ..... ۵۳
- شکل شماره ۶۱: ابعاد رمپ و پاگرد..... ۵۳
- شکل شماره ۶۲: ابعاد داخلی اتاق آسانسور..... ۵۵
- شکل شماره ۶۳: محل قرارگیری در آسانسور..... ۵۶
- شکل شماره ۶۴: ارتفاع دستگیره کمکی و دکمه‌های کنترلی اتاق آسانسور..... ۵۷
- شکل شماره ۶۵: ارتفاع دکمه احضار و ابعاد سیگنال‌های بصری آسانسور..... ۵۸
- شکل شماره ۶۶: بالاتر عمودی برای طی ارتفاع کمتر از ۲۰۰ سانتی‌متر..... ۵۹
- شکل شماره ۶۷: ابعاد بالاتر عمودی برای طی ارتفاع ۲۰۰ تا ۴۰۰ سانتی‌متر..... ۵۹
- شکل شماره ۶۸: بالاتر جانبی..... ۶۰
- شکل شماره ۶۹: عرض مفید انواع در برای عبور صندلی چرخدار..... ۶۱
- شکل شماره ۷۰: وجود یک لنگه در لولایی کنار در گردان..... ۶۱
- شکل شماره ۷۱: ارتفاع دستگیره، پاخور و علائم در کنار در..... ۶۲
- شکل شماره ۷۲: حداقل فاصله بین دو در متوالی..... ۶۳
- شکل شماره ۷۳: علامت‌گذاری بازشوی شیشه‌ای در خودکار..... ۶۳
- شکل شماره ۷۴: ابعاد میله دستگرد کمکی روی در..... ۶۴
- شکل شماره ۷۵: ابعاد مقطع عمودی میله دستگرد..... ۶۵
- شکل شماره ۷۶: امتداد میله دستگرد در بالا یا پایین پله..... ۶۵
- شکل شماره ۷۷: امتداد میله دستگرد در ابتدا و انتهای رمپ..... ۶۶
- شکل شماره ۷۸: ارتفاع میله دستگرد از کف..... ۶۶
- شکل شماره ۷۹: ارتفاع پایه میله دستگرد از کف..... ۶۷
- شکل شماره ۸۰: حداقل ابعاد فضای سرویس بهداشتی..... ۶۸
- شکل شماره ۸۱: ابعاد سرویس بهداشتی فرنگی و میله دستگرد بر دیوار پشت و مجاور آن..... ۶۸
- شکل شماره ۸۲: ارتفاع روشویی از کف و ابعاد فضای آزاد جلوی آن..... ۶۹
- شکل شماره ۸۳: ابعاد مفید وان و فضای آزاد جلوی آن..... ۷۰
- شکل شماره ۸۴: ابعاد مفید دوش و فضای انتقال به آن..... ۷۱
- شکل شماره ۸۵: ابعاد و تجهیزات اتاق مادر و کودک..... ۷۲
- شکل شماره ۸۶: ابعاد آبخوری و فضای آزاد جلوی آن در ساختمان‌های عمومی..... ۷۳
- شکل شماره ۸۷: توزیع محل استقرار صندلی چرخدار در مکان‌های تجمع..... ۷۸
- شکل شماره ۸۸: ابعاد فضای صندلی چرخدار در محل تجمع..... ۷۸

- شکل شماره ۸۹: حفظ خط دید از بالای سر تماشاچیان..... ۷۹
- شکل شماره ۹۰: فضای آزاد در اتاق بستری یک نفره..... ۸۰
- شکل شماره ۹۱: فضای آزاد در اتاق بستری دو یا چند نفره..... ۸۱
- شکل شماره ۹۲: ابعاد مسیر عبور و پیشخان در رستوران..... ۸۲
- شکل شماره ۹۳: مسیر عبور و توقف جلوی پیشخان فروشگاه..... ۸۳
- شکل شماره ۹۴: حداقل عرض آزاد مسیر بین ردیف‌های کتابخانه..... ۸۴
- شکل شماره ۹۵: اندازه‌های مناسب برای دستیابی به قفسه‌ها از پهلو و از مقابل..... ۸۵
- شکل شماره ۹۶: محل استقرار صندلی چرخدار در اماکن ورزشی..... ۸۵
- شکل شماره ۹۷: نمونه سرویس بهداشتی و حمام دسترس پذیر یک واحد مسکونی..... ۱۰۱
- شکل شماره ۹۸: ابعاد فضای آزاد و مسیر عبور در یک اتاق خواب دسترس پذیر..... ۱۰۱
- شکل شماره ۹۹: ابعاد کمد دسترس پذیر..... ۱۰۲
- شکل شماره ۱۰۰: فضای آزاد برای چرخش و عبور در آشپزخانه..... ۱۰۲
- شکل شماره ۱۰۱: ابعاد دسترسی و فضای آزاد جلوی سطح کار جهت قرارگیری صندلی چرخدار..... ۱۰۳
- شکل شماره ۱۰۲: ابعاد و اندازه زیر سطح کار یا ظرفشویی جهت قرارگیری صندلی چرخدار..... ۱۰۴
- شکل شماره ۱۰۳: ارتفاع دستیابی به قفسه‌های انبار از مقابل و از پهلو برای صندلی چرخدار..... ۱۰۴

فهرست جداول

صفحه	عنوان
۳۱	جدول شماره ۱: حداقل تعداد فضاهای پارک قابل دسترس برای افراد دارای معلولیت در پارکینگ‌های عمومی
۵۳	جدول شماره ۲: تغییرات شیب رمپ با توجه به طول آن
۷۷	جدول شماره ۳: تعداد محل‌های موردنیاز برای صندلی چرخدار در مکان‌های تجمع

الف - مقدمه

مشکلات موجود در طراحی شهری و معماری، یکی از بزرگترین موانع حضور افراد دارای معلولیت در فعالیت‌های اجتماعی است. افراد دارای معلولیت علی‌رغم برخورداری از قابلیت‌ها و توانایی‌های بسیار، به دلیل همین موانع با عدم دسترسی به تسهیلات محیط شهری روبرو هستند و جامعه نیز بی‌بهره از نیروهای بالقوه آنان است. سازگار ساختن محیط شهر با نیازهای افراد دارای معلولیت جسمی و حرکتی در واقع بازگرداندن این افراد به اجتماع، زندگی و فعالیت است. به دنبال مطالعاتی که در زمینه طراحی فضاهای مناسب و قابل‌دسترس برای افراد دارای معلولیت در مرکز تحقیقات ساختمان و مسکن انجام گردید، مجموعه ضوابط و مقررات شهرسازی و معماری برای افراد معلول جسمی - حرکتی در سال ۱۳۶۸ به تصویب شورایی عالی شهرسازی و معماری رسید.

متن تکمیلی بازنگری نخست ضوابط و مقررات شهرسازی و معماری برای افراد دارای معلولیت جسمی و حرکتی پس از انجام مراحل ویرایش ادبی و نظرخواهی از صاحب‌نظران فنی در تاریخ ۷۸/۹/۲۱ به تصویب شورایی عالی شهرسازی و معماری ایران رسید و از تاریخ فوق مصوبه و پیوست آن جایگزین مصوبه قبلی و رعایت مفاد آن لازم‌الاجرا گردید.

بر اساس بند ۶ مصوبه فوق وزارت مسکن و شهرسازی موظف گردید هر پنج سال یکبار، ضوابط و مقررات موضوع این مصوبه را مطابق با شرایط و امکانات جدید موردبازنگری قرار دهد و برای تصویب به شورایی عالی شهرسازی و معماری پیشنهاد نماید. در این راستا طرح پژوهشی «ویرایش سوم ضوابط و مقررات شهرسازی و معماری برای افراد دارای معلولیت» در مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی و با همکاری کمیته تخصصی بازنگری ضوابط متشکل از نمایندگان سازمان‌ها و نهادها از جمله وزارت کشور، وزارت راه و شهرسازی، سازمان بهزیستی کشور، سازمان نظام‌مهندسی ساختمان کشور، دبیرخانه شورایی عالی شهرسازی و معماری، دبیرخانه ستاد هماهنگی و پیگیری مناسب‌سازی کشور، بنیاد شهید و امور ایثارگران، شهرداری تهران، تشکل‌های غیردولتی و سازمان‌های مردم‌نهاد، صاحب‌نظران، اساتید و اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها و مرکز تحقیقات راه، مسکن و شهرسازی به اجرا درآمد.